

frazeosémantického makropole *člověk* logicko-sémantické skupiny jednoduchého ustáleného přirovnání se spojkou *jako – kak* a s *antroponymy* se zřetelem k antropologickému hledisku. Postupně se proto probírají jednotlivá frazeosémantická pole jako zevnějšek člověka, jeho povahové vlastnosti, dále rozumové schopnosti a způsobilost, fyzické možnosti a stavy, činnosti a dovednosti a konečně majetkové a sociální poměry člověka. S uvedenými poli se pak setkáváme ještě v jedné z deseti příloh, kde se nacházejí mj. v přehledném seznamu.

U každého frazeosémantického pole zkoumá autorka původ a motivaci sledovaných ustálených přirovnání, shody a rozdíly v jejich sémantice v porovnávacím česko-ruském pohledu, všímá si užití konkrétního antroponyma, zaznamenává možnosti adekvátního, synonymního, sémanticky blízkého či opisného vyjádření významu spolu s postížením obsahu komparace. Jednotlivá frazeosémantická pole jsou většinou dále členěna do frazeosémantických skupin a podskupin. Autorka tak činí s vědomím, že prezentace sledovaných komparací příslušných frazeosémantických skupin a podskupin není a vlastně ani nemůže být zcela kompletní, neboť v každém živém jazyce se postupně objevují nová přirovnání, takže frazeosémantická pole lze průběžně doplňovat a aktualizovat.

Mnohostrannost autorčina popisu tkví v tom, že postihuje formální a významové shody a rozdíly zkoumaných frazeologických útvarů v obou porovnávaných jazycích, podává jejich stylistickou charakteristiku a také zjišťuje původ sledovaných antroponym. S tím souvisí i skutečnost, že je důsledně uplatňován zřetel k národním zvláštnostem a internacionální charakteristice popisovaných jevů. Tento autorčin záměr je založen jednak na bohaté excerpci materiálu z českých a ruských výkladových a terminologických slovníků, z encyklope-

dií, odborných publikací, rukovětí, monografií, statí a publicistických textů, jednak na bezpečném zvládnutí teoretických poznatků zajišťujících zdárný výsledek vyčleněného úkolu.

Nedílnou součástí česky psané monografie je ruské resumé, seznam bibliografických položek a přílohy, které obsahují přehled indexů excerpované literatury, formální klasifikaci popisovaných přirovnání podle antroponym, přehledy komparací jednotlivých vymezených frazeosémantických polí dále členěných podle výskytu antroponym v obou porovnávaných jazycích. V přílohách jsou zařazeny i ukázkové seznamy ruských mužských a ženských rodných jmen, vystihujících frazeosémantickou podskupinu „hloupost“, dále přehled sémových zkratk spolu se zkratkami užívanými v textu práce.

Z celé práce vyzařuje autorčina výborná znalost zkoumané problematiky, široký rozhled po odborné literatuře vztahující se k dané jazykovědné disciplíně a věcná i formální přesnost při analýze zvoleného tématu práce. Posuzovanou monografii uvítají především ti, kdo se zajímají o problematiku ruské a české frazeologie. Práce se nepochybně stane teoretickým přínosem pro českou jazykovědnou rusistiku a bohemistiku.

A. Brandner

* Masarykova univerzita (Pedagogická fakulta), Brno 2011. 246 s.

Václav Štěpánek: Jugoslávie-Srbsko-Kosovo. Kosovská otázka ve 20. stol.*

Jako 396. svazek Spisů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity vyšla monografie předního českého znalce jihoslovanské problematiky Václava Štěpánka,

kteřý je autorem publikací, studií a komentářů nejen k historii a současnosti západního Balkánu, ale i k osudům české minority v srbském Banátu. Předností anotované knihy je autorova znalost primárních archivních pramenů uložených v srbských archivech, čímž se příznivě odlišuje od jiných domácích a zahraničních publikací zabývajících se jihoslovanskou moderní historií. Dalším pozitivem je znalost místního prostředí, kterou autor získal pobytem na Filologické fakultě Bělehradské univerzity v letech 1996–2002.

Chronologicky kniha zahrnuje celé 20. století. Kosovskou otázku autor vidí jako komplex etnických, náboženských, hospodářských, sociálních, politických a kulturních problémů vyplývajících ze soužití albánské majority a srbské minority. Soustřeďuje se především na snahy poválečného komunistického režimu o řešení národnostní otázky jako reakce na předválečné centralistické uspořádání, které se neosvědčilo. Těžištěm spisu je přiblížení vzniku, vývoje a fungování autonomní oblasti Kosovo. Ocenit je třeba autorovu snahu o objektivní vyličení dějů, které vyvrcholily zrušením kosovské autonomie, albánským bojkotem oficiálních institucí a vyhlášením separátního kosovského státu.

Publikace je rozdělena do více než dvaceti kapitol, přičemž hlavní pozornost je věnována událostem po brionském plénu ústředního výboru Svazu komunistů Jugoslávie v roce 1966, které zahájilo proces ústavních změn ve prospěch posilování kosovské autonomie a přeměny Jugoslávie v konfederaci. Demonstrace roku 1968 požadovaly změny statutu autonomní oblasti v jednu z jugoslávských republik a postavení Albánců nikoli jako národnosti, ale jednoho ze státotvorných jugoslávských národů. Velká pozornost je věnována vyhrcování napětí v Kosovu, které vedlo k masovému odchodu Srbů a Černohorců

a ke snaze Albánců o vytvoření etnické homogenní oblasti. Kosovskou otázku poté vyhroutil nástup nového vedení Svazu komunistů Srbska vedeného Slobodanem Miloševićem, který zahájil tzv. antibyrokratickou revoluci, jejíž součástí bylo přijetí nové srbské ústavy. Tento vývoj vedl ke zrušení kosovské autonomie a vzniku paralelních albánských institucí.

Autor upozorňuje, že přes masivní ekonomickou pomoc bylo Kosovo nejzaostalejší jugoslávskou oblastí. Nezaměstnanost narůstala v souvislosti s demografickým boodem 50.–70. let 20. století, se kterým nekorespondovala tvorba nových pracovních příležitostí. Kosovští Albánci nebyli spokojeni ani se skutečností, že Kosovo nezískalo status jedné z republik jugoslávské federace a bylo pouze autonomní oblastí Srbska. Navíc část albánského obyvatelstva žila v sousedních jugoslávských republikách Makedonii a Černé Hoře. Albánci se také nikdy plně do jugoslávského státu neintegrovali. Rovněž zbytek Jugoslávie na ně pohlížel jako na občany druhé kategorie. To byly zdroje vzájemné etnické nenávisti, které se v knize podařilo poutavě přiblížit.

Štěpánkova kniha představuje cenný přínos k našemu poznání minulosti i současnosti Kosova a může zabránit tendenčním výkladům, které se občas objevují v neinformované publicistice.

J. Vaculík

* Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, číslo 396. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 471 stran.